

Forskningspolitiskt program

Forskningspolitiskt program

Fysioterapeutiska insatser är avgörande för en hälso- och sjukvård med hög kvalitet och god patientsäkerhet. Fysioterapeuternas kunskapsområde är starkt kopplat till hälsa och livskvalitet. Forskning inom fysioterapi har på ett avgörande sätt bidragit till kunskapen om hur promotion, prevention och behandling av våra folksjukdomar bäst bör bedrivas. Denna kunskap bidrar till ökad fysisk och psykisk hälsa för personer i alla åldrar.

En forskarutbildning i fysioterapi ger en kompetens som kan användas inom olika verksamhetsområden och samhällssektorer: På universiteten verkar den disputerade fysioterapeuten som forskare, handledare och lärare. Dagens hälso- och sjukvård är kunskapsintensiv och komplex och fysioterapeuternas arbetsfält har vidgats. Här har den disputerade fysioterapeuten en viktig roll inom FoU verksamhet, som verksamhetschef och i arbetet med kvalitets- och verksamhetsutveckling. En forskarutbildad fysioterapeut kan också bidra med sin kompetens i rollen som kvalificerad utredare eller planerare inom statlig och kommunal verksamhet. IT-branschen, industrin och hjälpmedelsverksamheten är andra exempel på områden där kunskaper i rehabilitering och forskning kan bidra till utvecklingen.

En stark och framgångsrik fysioterapeutisk forskning måste utvecklas i takt med samhällets behov och anpassas till internationella förhållanden. I detta program lyfts vad som krävs för att fysioterapeutisk forskning ska fortsätta att utvecklas och breddas.

Förbundsordförande
Fysioterapeuterna

Forskning i fysioterapi

Forskningen inom fysioterapi omfattar människans rörelseförmåga, aktivitet och delaktighet i alla åldrar och innefattar hälsofrämjande och preventiva insatser samt habilitering och rehabilitering. Fysioterapeutisk forskning har stor relevans vid livsstilsrelaterade hälsoproblem och de stora folksjukdomarna, såsom rörelseorganens sjukdomar, hjärt- och kärlsjukdom, neurologiska sjukdomar, andningsorganens sjukdomar, cancer och psykisk ohälsa.

En förutsättning för en framgångsrik och stark fysioterapeutisk forskning är starka forskarmiljöer vid universitet och högskolor, goda möjligheter till klinisk forskning och samverkan mellan hälso- och sjukvård och universitet.

Förutsättningar för forskning inom fysioterapi som möter samhällets behov är:

Starka forskningsmiljöer i fysioterapi vid universiteten:

- ✓ Magister/ masterutbildning med tillräcklig dimensionering för rekrytering av nya doktorander
- ✓ Finansiering av forskarutbildning
- ✓ Finansiering av karriärvägar från junior till seniorforskare
- ✓ Kombinerade tjänster mellan akademi och hälso- och sjukvård

Starka forskningsmiljöer i klinik:

- ✓ Tjänster i hälso- och sjukvården där forskning och kliniskt arbete kan kombineras
- ✓ Riktad finansiering för klinisk behandlingsforskning
- ✓ Infrastruktur inom hälso- och sjukvården med stödfunktioner för forskning och vetenskaplig samverkan

Utvecklad internationell samverkan

- ✓ Finansiering av gästforskare och forskningsvistelser utomlands

Fysioterapeutisk forskning för ökad hälsa

Fysioterapi är ett brett kunskapsområde och forskningen omfattar aspekter på hälsa, kroppens rörelse och funktion och nedsättningar av denna. Forskningen omfattar grundforskning, utveckling och utvärdering av behandlings- och preventiva insatser, metodutveckling, implementeringsforskning och aspekter på rörelse och hälsa ut ett samhällsperspektiv.

Möjligheten till forskarutbildning har varit helt avgörande för utvecklingen av professionen och ämnet fysioterapi. En framgångsrik forskarmiljö vid de universitet som bedriver fysioterapiutbildning har byggts upp. Att ämnet fysioterapi har beforskats har bland annat lett till att behandlingen av en rad folksjukdomar har förbättrats. Så har till exempel den ökade kunskapen om rehabilitering vid hjärt- och kärlsjukdom, KOL, inflammatoriska ledsjukdomar och artros bidragit till nya kostnadseffektiva behandlingsmetoder.

Framgångsrik utveckling av fysioterapeutisk forskning

Sjukgymnastik som yrkesbenämning etablerades i slutet av 1800-talet och sjukgymnaster fick legitimation 1887 som andra yrkesgrupp efter läkare i Sverige. 2014 bytte yrket namn till fysioterapeut till följd av ett riksdagsbeslut. Beslutet innebar att nytexaminerade ansöker om legitimation som fysioterapeut. Redan legitimerade sjukgymnaster har möjlighet att ansöka om ny legitimation som fysioterapeut. Båda titlarna är efter riksdagsbeslutet skyddade yrkestitlar.

Idag erbjuds fysioterapeututbildning vid åtta lärosäten. Samtliga erbjuder forskarutbildning i fysioterapi. Fysioterapeuter bedriver också forskning inom andra discipliner. De första sjukgymnasterna disputerade under 1970- och 1980-talet. 2015 har mer än 400 fysioterapeuter disputerat, och ett trettiotal är professorer. I en internationell jämförelse är den svenska forskningen inom fysioterapi framgångsrik och Sverige är en av de ledande nationerna inom detta forskningsområde. Andelen disputerade fysioterapeuter i förhållande till antalet legitimerade fysioterapeuter i Sverige är hög i förhållande till andra hälsoprofessioner i Sverige och i ett internationellt perspektiv. Nationellt bidrar svensk forskning inom fysioterapi såväl nationellt som internationellt på ett avgörande sätt till utveckling av kunskap om livsstilsrelaterade hälsoproblem, rehabilitering och hälso- och sjukvård.

För att denna utveckling ska kunna fortsätta krävs resurser i form av forskningsmedel, forskningstjänster samt en infrastruktur inom hälso- och sjukvården som stödjer forskningsaktivitet.

Förutsättningar för fortsatt utveckling av forskning inom fysioterapi

Den akademiska grundutbildningen – en förutsättning för forskningens utveckling

I samband med 1993 års högskolereform öppnades för möjlighet till kandidatexamen. Införandet av en kandidatexamen har haft en avgörande betydelse för uppbyggnad av forskningsämnet fysioterapi och har stärkt det vetenskapliga inslaget i utbildningen. Det har också tydliggjort för studenter och yrkesverksamma att yrkesutövandet kräver vetenskaplig kompetens.

Magister och masterutbildningar i fysioterapi

Dessa utbildningar har varit grundstenar i uppbyggnaden av fysioterapeutisk forskning. Magister/ masterutbildning ger kompetens för att kunna delta i forskningsrelaterade aktiviteter, som till exempel utvecklande av vårdprogram och implementering av Nationella riktlinjer i hälso- och sjukvården. För att erhålla Fysioterapeuternas specialistkompetens krävs akademisk utbildning motsvarande lägst magisternivå. Antalet utbildningsplatser på magister/ masterutbildning måste vara av den dimensionen att hälso- och sjukvårdens behov av kompetens tillgodoses samtidigt som antalet examinerade utgör en bas för rekrytering till forskarutbildning. Det är ett högt söktryck från fysioterapeuter på universitetens magister- och masterutbildningar.

Statliga universitet och högskolor har, enligt regleringsbrev, sedan 1997 ansvar för att ta hänsyn till arbetsmarknadens behov av platser på magister/ masternivå. Det är därför viktigt att universiteten tar sitt ansvar och anpassar antalet utbildningsplatser till behoven.

Dimensionering och finansiering av forskarutbildning

Forskningen inom fysioterapi står inför en generationsväxling. Av de fysioterapeuter som uppnått docent- och professorskompetens kommer mer än en tredjedel att ha pensionerats år 2020. En utökad rekrytering av nya doktorander behövs för att på sikt kunna upprätthålla kompetensnivån för att fylla på de luckor som uppstår.

Finansiering av forskarutbildning sker vanligtvis på annat sätt än för utbildning på lägre nivå. Den vanligast förekommande formen av finansiering är att utbildningen finansieras av externa forskningsmedel som söks i samarbete mellan doktorand och handledare. Fysioterapeutisk forskning är en relativt sett ung disciplin och konkurrerar som sådan inte på lika villkor med forskningsämnena som har en mycket lång tradition

på universiteten. Riktade medel för inrättade av doktorandtjänster skulle på ett avgörande sätt kunna bidra till att forskarutbildning inom fysioterapi säkerställs. Den nedlagda Vårdalstiftelsens satsning på doktorandtjänster inom vårdområdet visade på en framgångsrik modell.

Det finns ett stort intresse bland fysioterapeuter för forskarutbildning och genomströmningen bland de som antagits till utbildning på forskarnivå är mycket hög.

Meritering efter disputation

Det är av stor vikt att det skapas meriteringstjänster för nydisputerade fysioterapeuter. Att disputerade fysioterapeuter kan gå vidare till docent och professorskompetens är avgörande för ämnets utveckling. Seniora forskare krävs för handledning av doktorander och för att utveckla forskningsämnet fysioterapi. De tjänstekonstruktioner som idag finns vid svenska universitet för meriteringen efter disputation är otillräckligt finansierade och underdimensionerade i antal.

Finansieringen av doktorander, postdoc-tjänster och lektorat är ett samhällsansvar. Fysioterapeutisk forskning med fokus på livsstilsrelaterade hälsoproblem, funktionshinder och folksjukdomar är ett viktigt område att utveckla och statliga riktade medel krävs.

Finansiering av gästforskare och forskningsvistelser utomlands

Inom akademien finns ett etablerat system för internationellt forskningssamarbete i form av forskningsvistelser utomlands och inbjudan av gästforskare till svenska universitet. För att stödja unga forskningsdiscipliner i denna utveckling krävs riktat statligt stöd för ökad internationalisering.

Evidensbaserad hälso- och sjukvård kräver forskare i klinik

För att utveckla hälso- och sjukvården och för att uppnå ett evidensbaserat arbetssätt är det nödvändigt att personer med forskarutbildning är verksamma inom hälso- och sjukvården. Forskningens vidareutveckling är även beroende av att forskare finns verksamma inom hälso- och sjukvården och omsorgen. Sveriges kommuner och landsting, privata vårdgivare och universiteten bör i mycket högre utsträckning än idag ta tillvara den kompetens som disputerade fysioterapeuter besitter. För detta krävs att det inrättas tjänster som möjliggör kombinationen av forskning, verksamhetsutveckling och klinisk tjänstgöring.

Integrering av akademi och klinik

Integrering mellan klinik och forskning gynnar såväl forskningen, kliniken som undervisningens kvalitet på universitetet. Det finns olika vägar att uppnå denna integrering. En grundförutsättning är att det finns tjänstekonstruktioner som stödjer detta. Förenad tjänst innebär att man som universitetsanställd professor, universitetslektor eller adjunkt har en del av sin arbetstid avsatt för klinisk tjänstgöring inom hälso- och sjukvården. På så vis kan den kliniska kompetensen upprätthållas och bättre möjligheter ges för forskning i klinik.

Man kan också ha sin anställning inom hälso- och sjukvården med en koppling med viss procent av sin tjänst till universitetet, i form av en adjungering. På så vis erbjuds innehavaren av en sådan anställning en akademisk plattform för forskning och samma möjligheter som universitetsanställda har att utnyttja universitetets infrastruktur. Som adjungerad lärare kan man även delta i undervisning på universitetet

Infrastruktur inom hälso- och sjukvården med stödfunktioner för forskning och vetenskaplig samverkan

Att verka som forskare inom hälso- och sjukvården ställer särskilda krav. FoU-enheter som ger stöd i statistiska frågor och som anordnar seminarieverksamhet där planerad och pågående forskning diskuteras är exempel på en stödjande infrastruktur som bör finnas tillgänglig för forskande kliniker.

Riktad finansiering för klinisk behandlingsforskning

Staten finansierar forskning genom medel som betalas ut direkt till universiteten och till forskningsråd. Staten tilldelar också landstingen ALF-medel för att undervisning och forskning ska bedrivas i landstingsfinansierad verksamhet. ALF-medel är främst avsedda för läkares utbildning och forskning och tilldelas i ringa omfattning fysioterapeuters utbildning och forskning. Fysioterapeuterna anser att ALF-medlen ska vara tillgängliga att söka för alla professioner som bedriver patientnära klinisk forskning.

Fysioterapeuterna anser även att det krävs riktade insatser från statsmakternas sida till fysioterapeutisk forskning för att kunna fortsätta utvecklingen av denna.